

BANKARSKA SUPERVIZIJA

Zašto bankarska supervizija u Centralnoj banci

Supervizija, odnosno nadzor nad poslovanjem banaka, u savremeno doba zaokuplja posebnu pažnju domaće i međunarodne javnosti. Promjene u okruženju navode na novi pristup u načinu provođenja i uređenja savremene bankarske supervizije. Globalizacija ekonomije i liberalizacija finansijskih transakcija, tehnološke inovacije i novi finansijski proizvodi i akteri (elektronsko bankarstvo, veliki finansijski konglomerati i slično)

Piše:
Viceguverner CBBiH
Kemal Kozarić

uzrokuju i pojavu novih rizika u poslovanju banaka, te tako i potrebu da banke na efikasan način kontroliraju upravljanje ovim rizicima. U ovom kontekstu je nastao i novi nacrt Akta o adekvatnosti kapitala Bazelskog komiteta za bankarsku superviziju (tzv. Bazel II), koji ima novi proaktivni pristup superviziji banaka, gdje bi supervizori bili uključeni ne samo u kontrolu poslovanja, nego i u upravljanje rizicima sa kojima se banke suočavaju u toku poslovanja, što će, između ostalog, zahtijevati i vještinu i dodatnu obuku supervizora. Supervizija banaka u svijetu ima iste globalne ciljeve, očuvanje stabilnosti, pouzdanosti i efikasnosti cjelokupnog monetarnog i finansijskog sistema, tj. održavanje makro i mikroekonomske stabilnosti. U praksi su, međutim, različiti načini na koji će se supervizija provoditi i modaliteti uređenja i oni ovise o razvijenosti ekonomije, bankarskog i cjelokupnog finansijskog sektora, te makroekonomskom okruženju i političkom uređenju. Savremena supervizija tako mora odgovoriti na sve izazove u okruženju i promjene u bankarskoj industriji, koji neminovno utiču i na BiH. Specifičan politički kontekst zemlje koja prolazi kroz buran period tranzicije sa planske na tržišno orijentiranu ekonomiju, te kompleksno uređenje bankarske supervizije, navodi na potrebu traženja specifičnog rješenja za savremeno uređenje bankarske supervizije u našoj zemlji. Dosadašnji podijeljeni sistem na entitetskom nivou, sa dvije agencije za bankarstvo, uz labavu koordinaciju Centralne banke BiH (CBBiH), te tri zakona o bankama u jednoj državi, nije odgovarajuća osnova za stvaranje moderne i efikasne bankarske supervizije. U posljednje

dvije godine intenzivirane su rasprave u našoj zemlji o načinu integriranja bankarske supervizije, te je potekla ideja o stavljanju bankarske supervizije "pod kišobran" CBBiH. Postoji veliki broj argumenata u prilog ovakvom načinu uređenja. Naime,

iako se u razvijenim zemljama svijeta može uočiti trend ka ujedinjenju supervizije za cijeli finansijski sektor (bankarstvo, osiguranje, vrijednosni papiri) s obzirom na to da se u savremena doba brišu

tradicionalne granice podjele unutar sektora u finansijskom sistemu, u isto vrijeme se zemljama u razvoju sugerira da nadzor nad poslovanjem banaka zadrže centralne banke. Tako su u većini slučajeva zemlje Centralne i Istočne Evrope, kao i sve države nastale raspadom bivše Jugoslavije, dodijelile nadzor nad poslovanjem banaka u isključivu nadležnost svojih centralnih banaka, smatrajući da je stabilno i sigurno poslovanje banaka od izuzetne važnosti za razvoj sigurne i stabilne ekonomije, te da su centralne banke najpouzdanije u provođenju ovog zadatka. Istovremeno, podaci prikupljeni u toku supervizije značajni su za ostale važne funkcije centralne banke, kao naprimjer, održavanje platnih sistema i upravljanje krizom. Postoji bojazan da, ukoliko nije ni na koji način uključena u superviziju, centralnoj banci postaje izuzetno teško da nadzire dešavanja u finansijskom sistemu i tako provodi jedan od osnovnih zadataka, a to je očuvanje stabilnosti cjelokupnog finansijskog sektora. U slučaju BiH, ovaj zadatak postaje složeniji i jača potreba da CBBiH ima direktni uvid u stanje i poslovanje bankarskog sektora u cijeloj zemlji, posebno kada se ima na umu da CBBiH posluje prema principu aranžmana currency boarda i da ne može djelovati kao zajmodavac u krajnjoj nuždi. Na nedavno održanoj konferenciji o aranžmanu currency boarda u BiH početkom ove godine, izneseno je mišljenje da ovakvo uređenje ne stvara prepreke da CBBiH bude odgovorna i za superviziju banaka. Naprotiv, u slučaju aranžmana currency boarda manja je opasnost za pojavu konflikta interesa između monetarne politike i procesa supervizije. Činjenica je da su prednosti integrirane

supervizije višestruke: smanjenje troškova s obzirom na veličinu bankarskog sektora koji je predmet supervizije, konsolidaciju i smanjenje broja aktivnih banaka, mogućnost uspostavljanja jedinstvenog regulatornog okvira i tako jedinstvenu i istovremenu primjenu zakona i podzakonskih akata, te uspostavljanje efikasne supervizije na konsolidiranoj osnovi, što postaje značajnije kako se javljaju novi akteri na finansijskom tržištu u BiH i kako banke šire poslovanja i uvode nove proizvode. U bliskoj budućnosti, kako se bude razvijalo finansijsko tržište u BiH, javiće se potreba za integriranjem supervizijom cijelog finansijskog sektora. CBBiH je institucija koja ima autoritet i ugled koje je stekla u uspostavljanju i očuvanju monetarne stabilnosti u zemlji i u uspješnoj provedbi velikih reformi, poput uvođenja konvertibilne marke, reforme platnog sistema i slično. CBBiH je nezavisna institucija, što ima velikog značaja za provođenje efikasne bankarske supervizije, a što je i jedan od zahtjeva osnovnog principa za efikasnu superviziju banaka Bazelskog komiteta. Također, CBBiH ima odgovarajuću organizaciju koja odražava regionalnu pokrivenost BiH. Tako bi kontrola na terenu (off-site supervizija) bila u potpunosti i kontinuirano osigurana kroz prisustvo revizora unutar organizacionih jedinica CBBiH, dok bi izdavanje licenci, regulativa i slično bilo u nadležnosti zasebnog tijela za bankarsku superviziju pri CBBiH. Zahvaljujući autonomiji, sredstvima i podacima koje prikuplja, CBBiH je u boljoj poziciji da implementira unificiranu superviziju, uključujući i nebankarske finansijske institucije. Dakle, ne postoji alternativa za BiH u ovom političkom i ekonomskom momentu nego da bankarska supervizija bude uspostavljena unutar CBBiH. U kojoj će konkretnoj formi biti uređena supervizija banaka pod okriljem CBBiH ovisi o nizu faktora, ali je činjenica da je potrebno što prije uspostaviti formalnu, institucionaliziranu koordinaciju bankarske supervizije na nivou BiH. Dalje rasprave bez konkretne akcije samo produbljuju neizvjesnost i ostavljaju utisak nesigurnosti u bankarski sektor što ne ide u prilog ni bankarskoj industriji, niti, u krajnjem slučaju, komitentima, odnosno građanima BiH.

L. Fernelius: Bh. platni sistem zdrav, siguran, nadogradiv i pouzdan

Bosanskohercegovački platni sistem je zdrav, siguran, nadogradiv i pouzdan. Kako banke budu uvodile nove usluge, tako će i on morati biti nadograđivan, ocijenio je Leonard Fernelius, savjetnik za platne sisteme kojeg je angažirao Financial Services Volunteer Corps (FSVC). Na molbu bivšeg predsjednika SAD Georga W. Busha, John Whitehead i Cyrus Vance su 1990. godine osnovali FSVC da bi odgovorili zahtjevima za pružanje tehničke pomoći pri razvoju finansijskih sistema zemalja Centralne i Istočne Evrope. Proteklih godina, FSVC je aktivnosti proširio i na jugoistočnu Aziju, a od 2002. godine pruža tehničku pomoć pri obnovi i razvoju finansijskog sistema u Afganistanu. Aktivnosti organizacije usmjerene su na razvoj centralnog bankarstva, komercijalnog bankarstva, tržišta kapitala i drugih sektora koji čine srž finansijskih sistema zemalja u tranziciji. FSVC je u proteklih 13 godina implementirao 1.100 projekata u 30 zemalja u tranziciji pružanjem usluga 2.100 volontera što je rezultiralo u pomoći vrijednoj 155 miliona američkih dolara. FSVC je od jula/srpnja 2002. godine aktivan u BiH i djeluje na osnovu ugovora o saradnji s Američkom agencijom za međunarodni razvoj (USAID). Aktivnosti su do sada većinom bile usmjerene na projekte tehničke pomoći u superviziji banaka i osiguranju depozita. U razgovoru Fernelius, između ostalog, govori o aktivnostima u okviru ovog projekta, te ocjenjuje platni sistem BiH. Naime, postoji deset osnovnih principa koji se primjenjuju za platne sisteme širom svijeta. Riječ je o ključnim karakteristikama koje svaki platni sistem mora zadovoljiti, a svrha ovih principa je da se koriste kao univerzalna direktiva širom svijeta, za postizanje što efikasnijeg i sigurnijeg platnog sistema.

Šta je svrha vaše posjete CBBiH?

Dolazio sam i prije u BiH. Ovo je, ustvari, moja dvanaesta posjeta BiH i smatram da, iako me ovog puta angažirao FSVC, a ne kao do sada Međunarodni monetarni fond (MMF), predstavlja nastavak programa koji je počeo 1998, odnosno 1999. godine reformom platnog sistema. Kao što je poznato, prije toga sve transakcije klijenata išle su posredstvom zavoda za platni promet. Oni su imali striktna pravila i koristili su sistem poslovanja preko samo jednog računa. To nije tržišna ekonomija, te je Vlada shvatila da mora biti naglašeno kreiranje uslova za tržišnu ekonomiju. Jedan od uslova je bio bankarski sistem, a time i platni sistem. Proces reforme je bio veoma dug, ali kao što već svi znaju, od 1. januara/siječnja 2001. godine, zavodi za platni promet su uspješno isključeni iz bh. platnog prometa. Ovaj put smo usmjereni, ne samo na promjene, nego i na modeliranje sistema kako bi bio usklađen s evropskim standardima. Ono što se tražilo od mene je da

platni sistem BiH ovog puta uporedim sa osnovnim principima za platne sisteme koje izdaje Banka za međunarodna poravnanja.

To su specifične stvari koje bi trebale biti dijelom platnog sistema ovdje, kako njegove pravne regulative, tako i načina njegovog rada. Da bih mogao ispuniti upitnik o zadovoljenju kriterija, proveo sam dvije sedmice provje-

Leonard Fernelius

ravajući postojeće procese koje CBBiH koristi u korespondenciji sa komercijalnim bankama i agencijama za bankarstvo. Konačan izvještaj dostaviću FSVC-u, koji će ga potom prosljediti CBBiH.

Koliko je poznato, postoji deset osnovnih principa koji se primjenjuju za sistematski važne platne sisteme širom svijeta. Možete li nam reći nešto više o ovim principima i o tome koliko je bh. platni sistem blizu ili daleko od ispunjavanja tih principa?

Vjerovatno se polovina tih principa odnosi na okruženje unutar kojeg bh. platni sistem funkcioniše. Okruženje, ljudski faktor i dostupnost kredita sistemu su faktori koji mu omogućavaju da funkcioniše tokom dana i noći, a također se odnose i na instrumente koji upravljaju platnim sistemom. Dakle, svi oni instrumenti koji su implementirani u BiH su slični onome što je urađeno u drugim državama. Kada je CBBiH to omogućila i kada je dobila hardver i softver od USAID-a, taj paket hardvera i softvera je bio sličan paketima implementiranim u drugim državama Evrope.

Infrastruktura je kompatibilna, ali ovdje imate aranžman currency boarda koji sprečava CBBiH da "podmaže" sistem, a pod "mazivom" podrazumijevam "intraday" ili "overnight" kredite. Sistem, stoga, mora raditi sa visokim stepenom pouzdanosti. Time uspostavlja ograničenja.

Što se tiče instrumenata koji se koriste ovdje, najpopularniji način je platni nalog. Platni nalog je relativno sigurna vrsta instrumenta, jer ukoliko nemate novaca na vašem računu, ne možete ga ni potrošiti, odnosno ne možete izdati platni nalog. U drugim državama postoje razne vrste manje sigurnih platnih instrumenata, poput debitnih transakcija ili pojedinih kartica, koje omogućavaju stvaranje kredita, a koji se može otplatiti nakon šest ili više mjeseci. Kupovina putem neograničenog kredita bi mogla naškoditi ekonomiji u tranziciji kao što je bosanskohercegovačka, jer bi pojedinci mogli zloupotrijebiti ovu privilegiju

prevelikim zaduženjem bez mogućnosti otplate duga. Stvari poput zavoda za platni promet kao instrumenta koji je bio korišten,

pravnog okvira koji su odredili UN i Ured visokog predstavnika (OHR), su neke od stvari koje su drugačije u BiH nego u pojedinim drugim evropskim zemljama.

Osnovni nedostatak sistema su razlike u

zakonima koji su doneseni na entitetskom nivou. U idealnom slučaju, zakoni koji se odnose na bankarstvo trebali bi biti doneseni na državnom nivou. Ove stvari su različite, ali sistem i način na koji operira su usklađeni. Guverneru CBBiH sam rekao da bi bile poželjne neke izmjene, odnosno u idealnom slučaju došlo bi do određenih izmjena u pravnom okviru. S obzirom na način na koji su važeći zakoni oblikovani, to je nešto što bi trebalo uzeti u razmatranje. Preporučio bih CBBiH da, također, uzme u obzir banke i proizvode koji su dostupni i da bude spremna primiti te proizvode onako kako oni budu dolazili kroz komercijalne banke. Ovo će, možda, zahtijevati određene izmjene u hardveru i softveru. U osnovi, sistem je usklađen, te stoga mogu dati jako visoke ocjene CBBiH. **Već duže vrijeme ste u ovom poslu i ranije ste bili prisutni na ovim prostorima. Možete li reći nešto više o vašim aktivnostima?**

Pored dugotrajne karijere tokom koje sam se koncentrisao na centralno bankarstvo i platne sisteme u District Federal Reserve Bank u Minneapolisu, SAD, deset godina sam proveo kao ekspert MMF-a za platne sisteme. Ovo mi je omogućilo da radim na reformi platnih sistema u 23 zemlje u tranziciji, među kojima su i Slovenija, Hrvatska, Srbija, Kosovo i BiH. Htio bih naglasiti da je implementacija reforme platnog sistema u ovim državama bivše Jugoslavije u principu bila ista. Ali, Slovenija, Hrvatska i Makedonija nisu koristile isti sistem reforme, jer su zavodi za platni promet, iako prilagođeni uslovima tržišne ekonomije, radili ili još uvijek rade paralelno sa operatorima platnih sistema, tj. centralnom bankom. To znači da zavodi za platni promet u pojedinim situacijama još uvijek kompliciraju proces između klijenata i banaka. Stoga, to nije idealno okruženje i za njih ne bih mogao dati onakav zaključak kakav sam dao za BiH.

Šta će biti glavni zaključak vašeg izvještaja?

Bh. platni sistem je zdrav, siguran, nadogradiv i pouzdan. Kako banke budu uvodile nove usluge, tako će i on morati biti nadograđivan.

Održan treći sastanak u Banjoj Luci

Bosna i Hercegovina mogla bi u novembru/studenom 2003. godine dobiti Razvojnu strategiju. Dokument "Razvojna strategija" (PRSP) sadrži i elemente koji se tiču tržišta kapitala. Stoga će vjerovatno i Vijeće za tržište kapitala diskutirati o implementiranju ove strategije, saopćio je guverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Peter Nicholl** na trećoj sjednici Vijeća za tržište kapitala BiH, koja je održana 30. oktobra/listopada u Banjoj Luci. Informirajući učesnike Vijeća o posljednjim dešavanjima u oblasti tržišta kapitala, guverner je ukazao i na činjenicu da je iz Nacrta zakona o vrijednosnim papirima Distrikta Brčko, na preporuku Vijeća za tržište kapitala, izbačena odredba koja je predviđala osnivanje treće berze u BiH. To pokazuje, kazao je guverner, da ovo vijeće ima uticaja. U periodu

od druge sjednice Vijeća, BiH je pokrenula proces dobijanja kreditnog rejtinga, a pozitivan aspekt predstavlja i povećanje prometa na berzama u BiH. Iako je riječ o relativno malim brojevima, pozitivno je to što očigledno postoji tržište, rekao je guverner Nicholl. Značajnim smatra pitanje kako će država riješiti unutrašnji dug, pri čemu postoji nekoliko opcija, a sve uključuju izdavanje vrijednosnih papira. Ekspert US Treasury (Ministarstvo financija SAD) **Ann Schwartz** prezentirala je rezultate aktivnosti na izradi nacrta zakona

o unutrašnjem dugu. Radna grupa na državnom nivou predložila je da u ovaj nacrt zakona bude uključen i postojeći Zakon o vanjskom dugu, te bi tako BiH imala zakon o ukupnom dugu. U parlamentarnu proceduru bio bi upućen početkom iduće godine. Tokom diskusije

posredovanje između ove dvije strane. Dokument sugerira donošenje odluke o usvajanju i primjeni međunarodnih i evropskih standarda za cijeli finansijski sektor, a ne samo tržišta kapitala, sa jasno definiranim rokom, potom paralelnu provedbu reformi na strani ponude i potražnje tržišta

kapitala, te da uz povezivanje berzi, bude aktuelizirano pitanje slobodnog protoka kapitala. Nakon sastanka, Banjalučka i Sarajevska berza organizirale su prezentaciju informatičkog povezivanja berzi sa prostora bivše Jugoslavije: Sarajevske, Banjalučke, Makedonske, Beogradske, Varaždinske, Podgoričke i Ljubljanske berze. Riječ je o informacionom portalu koji sadrži sve relevantne podatke o berzama, njihovim članovima, trgovanju, vrijednosnim papirima kojima se trguje, te ostale informacije u vezi sa tržištem kapitala. U uvodnom

izlaganju guverner Nicholl je podržao ovaj projekat. Pri tome je istakao da je prezentacija portala veoma važna, jer pokazuje da je BiH počela proces uspostave djelotvornog tržišta kapitala, te da oni koji rade u ovoj oblasti shvataju da BiH, kao mala zemlja, neće biti u stanju samostalno razviti široka i efikasna tržišta kapitala. "Ja sam zastupao regionalni pristup pitanju berzi i drugih pitanja tržišta kapitala. Ova prezentacija pokazuje da su me berze poslušale i već poduzele korake", zaključio je guverner.

istaknuto je da bi prilikom uspostave državnog tržišta vrijednosnih papira trebalo iskoristiti postojeću infrastrukturu. Na sastanku je prezentiran dokument pod nazivom "Stanje i razvoj tržišta kapitala u BiH" **Damira Ćosića**, ekonomskog analitičara u Odjeljenju za ekonomska istraživanja CBBiH. Cilj ovog rada bio je da postavi opću strategiju za razvoj tržišta kapitala u BiH, fokusirajući se na neophodne predušlove kao što su razvoj ponude na tržištu, razvoj potražnje na tržištu kapitala i uspostavu odgovarajuće infrastrukture za

URED US TREASURYA U SARAJEVU

Seminar o tržištu državnih vrijednosnih papira

Sistem državnih vrijednosnih papira, trgovina, poravnanje, te ostale aktivnosti na ovom tržištu bili su tema seminara "Tržište državnih vrijednosnih papira", koji je za uposlenike Centralne banke BiH (CBBiH) organizirao Ured US Treasury (Ministarstva financija SAD) u Sarajevu.

S obzirom na to da do sada u BiH nije bilo izdavanja vrijednosnih papira, ovaj seminar, tokom kojeg su predavanja održali savjetnici US Treasury **Keith Krchak** i **Ellyn Greenwald**, poslužio je da bi uposlenici CBBiH izbliza bili upoznati s ovim veoma važnim segmentom finansijskog sistema jedne države. Govoreći o značaju tržišta vrijednosnih papira, Keith Krchak je naglasio da izdavanje vrijednosnih papira predstavlja najvažniji neinflatorni način financiranja vlade jedne države, bilo da su u

pitanju financiranje deficita ili kapitalni projekti. "Nema potrebe za štampanjem novca ili za uzimanjem kredita od centralne banke.

Ovo je najvažnija osobina, jer u okolnostima kada vlada ne može doći do neophodnog novca, ona uzima direktni kredit od centralne banke ili se zadužuje u inostranstvu. Mnogi primjeri širom svijeta, poput Argentine, pokazuju da to može imati poražavajuće rezultate", naglasio je Krchak i dodao kako izdavanje državnih vrijednosnica, također, predstavlja jedno od sredstava u vođenju monetarne politike. Centralna banka zauzima značajno mjesto u cijelom procesu, jer ona je najčešće organizator aukcija vrijednosnih papira, drugim riječima, agent ministarstva financija u procesu trgovine.

Također, centralna banka obezbjeđuje informacije o stanju na tržištu, te ima savjetodavnu funkciju za ministarstvo financija, dok ministarstvo ima zadatak da pravilno rasporedi strukturu dospjeća vrijednosnih papira. Govoreći o tehničkom dijelu procesa poravnanja, kliringu, te o operacijama depozita državnih vrijednosnih papira, Ellen Greenwald je istakla da dobro uspostavljena infrastruktura i odjeli podrške predstavljaju kvalitetnu osnovu za rad tržišta državnih vrijednosnih papira. "Rad Back Officea je osnova dobro organiziranog i efikasnog tržišta vrijednosnih papira", naglasila je Greenwald. Predstavnica US Treasury je istakla da prilikom planiranja sistema i procedura rada na tržištu treba biti naglašeno minimiziranje operativnih rizika, pri čemu je najvažnije naglasiti postojanje adekvatnog disaster recovery sistema (sistem za zaštitu od rizika). Predavanje je završeno prezentacijom neophodnih koraka u procesu kliringa i poravnanja. Prezentaciji eksperta US Treasury prisustvovao je veći broj službenika Odjeljenja za platne sisteme i Odjela za bankovne usluge.

Ellyn Greenwald

Keith Krchak

Bankarski sektor u BiH u prvih šest mjeseci 2003. godine

Piše: Ljiljana Marijanović

Prema Informaciji o poslovanju bankarskog sektora u BiH u prvom polugodištu ove godine, entitetske agencije za bankarstvo oduzele su četiri bankarske dozvole zbog statusne promjene spajanja sa drugom bankom. Dozvola je oduzeta Gospodarskoj banci d.d. Sarajevo i LT Komercijalnoj banci d.d. Livno zbog spajanja u LT Gospodarsku banku d.d. Sarajevo, Raiffeisen banci HPB d.d. Mostar zbog pripajanja Raiffeisen banci d.d. BH i Privrednoj banci Doboj zbog pripajanja Pavlović International banci Bijeljina.

U statusnoj promjeni spajanja izdata je jedna dozvola za osnivanje i rad, LT Gospodarskoj banci d.d. Sarajevo. U prvom polugodištu 2003. godine četiri banke su stavljene pod privremenu upravu, od kojih je jedna pripojena već postojećoj banci (Privredna banka Doboj pripojena Pavlović International banci Bijeljina). Pod privremenom upravom bilo je ukupno šest banaka: Gospodarska banka d.d. Mostar, Hercegovačka banka d.d. Mostar, Una banka d.d. Bihać, Ljubljanska banka d.d. Sarajevo, Poštanska banka d.d. Sarajevo i Privredna banka Srpsko Sarajevo. U BiH je 30. juna/lipnja 2003. godine poslovalo 37 banaka.

Broj banaka po strukturi vlasništva vidljiv je iz sljedećeg pregleda:

	31. 12. 2001.	31. 12. 2002.	31. 03. 2003	30. 06. 2003
Ukupan broj banaka	48	40	38	37
Od toga:				
- privatne banke	36	34	32	30
- državne banke	12	6	6	7

U odnosu na prethodni period, povećan je broj banaka sa pretežno državnim kapitalom, jer je Vlada Federacije BiH dokapitalizirala BOR banku Sarajevo.

Kapital komercijalnih banaka

Ukupan kapital komercijalnih banaka u BiH 30. juna/lipnja 2003. godine iznosio je 1,08 milijardi KM i veći je za 89 miliona KM ili za devet posto u odnosu na stanje krajem 2002. godine. U strukturi ukupnog kapitala, osnovni kapital učestvuje sa 83, a dopunski sa 17 posto. Dionički kapital iznosio je 765 miliona KM i veći je za 20 miliona KM ili za tri posto u odnosu na kraj 2002. godine. Struktura kapitala nije se mijenjala u odnosu na strukturu krajem 2002. godine. Učešće privatnog kapitala u ukupnom kapitalu 30. juna/lipnja bilo je 90 posto, od čega je privatni domaći kapital iznosio 23, a privatni strani kapital 67 posto.

Aktiva banaka

Bilansna aktiva krajem juna/lipnja 2003. godine iznosila 5,99 milijardi KM i u odnosu na kraj 2002. godine veća je za 472 miliona KM ili za devet posto. U strukturi aktive najznačajnije je učešće kredita sa 58 posto. Novčana sredstva učestvuju sa 32 posto, fiksna aktiva sa sedam, a ostala aktiva sa tri posto. U strukturi novčanih sredstava najveće učešće imaju depoziti na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu, 68 posto. U odnosu na kraj 2002. godine, učešće je povećano za šest posto. Na računima u inostranstvu banke drže 1,3 milijarde KM što je za osam posto više u odnosu na kraj 2002. godine.

Pasiva banaka

U ukupnoj pasivi banaka, obaveze učestvuju sa 86, a kapital sa 14 posto. U ukupnoj pasivi, depoziti učestvuju sa 75, kapital sa 14 i ostale obaveze sa 11 posto. Ukoliko se posmatraju nominalni iznosi, vidljivo je da su depoziti povećani za devet posto u odnosu na kraj 2002. godine, a kapital je povećan za tri miliona KM. Ukupni depoziti 30. juna/lipnja iznosili su 4,52 milijarde KM i veći su za devet posto u odnosu na stanje depozita krajem 2002. godine. Posmatrajući sektorsku strukturu depozita najznačajnije je učešće depozita građana sa 39 posto, zatim privatnih preduzeća i društava sa 16 posto, vladinih institucija sa 12 posto, javnih preduzeća sa 12 i ostalih depozita sa 21 posto.

U valutnoj strukturi depozita, uočeno je povećanje depozita u domaćoj valuti za tri posto, a depoziti u stranoj valuti povećani su za jedan posto. Međutim, depoziti u stranoj valuti i dalje su znatno veći i u ukupnim depozitima učestvuju sa 57 posto.

Posmatrano po ročnosti, 76 posto depozita čine kratkoročni, a 24 posto dugoročni depoziti.

Štednja stanovništva krajem juna/lipnja 2003. godine iznosila je 1,66 milijardi KM i veća je za sedam posto u odnosu na kraj 2002. godine. U osam banaka koncentrisano je 89 posto štednje. Štednja u stranoj valuti iznosila je 1,26 milijarde KM i u ukupnoj štednji učestvuje sa 76 posto, a štednja u domaćoj valuti iznosila je 403 miliona KM i u ukupnoj štednji učestvuje sa 24 posto. Do 30. juna/lipnja, Agencija za osiguranje depozita BiH u članstvo je primila 11 banaka.

Kredit

Ukupno usmjereni krediti u prvom polugodištu 2003. godine iznose 3,65 milijarde KM i veći su za 14 posto u odnosu na kraj 2002. godine. U sektorskoj strukturi kredita, 47 posto čine krediti stanovništvu, 41 posto krediti privatnim preduzećima, osam posto javnim preduzećima i četiri posto ostalom sektoru. Krediti stanovništvu povećani su za 22 posto u odnosu na kraj 2002. godine. Aktivu veću od 500 miliona KM u BiH imale su samo tri banke.

u milionima KM

Veličina banaka prema aktivi:	
- više od 500 miliona KM	tri banke
- od 300 do 500 miliona KM	dvije banke
- od 100 do 300 miliona KM	devet banaka
- manje od 100 miliona KM	23 banke

Moody's izrađuje prvi suvereni kreditni rejting BiH

Bosna i Hercegovina će u prvom kvartalu 2004. godine dobiti prvi suvereni kreditni rejting, čija je izrada povjerena američkoj kompaniji Moody's. Odluku o izradi prvog bh. kreditnog rejtinga donijelo je Vijeće ministara BiH početkom ove godine, a vođenje projekta je prepušteno Centralnoj banci BiH (CBBiH) koja će snositi troškove izrade rejtinga. Dobijanje kreditnog rejtinga je važno iz više razloga. U osnovi, on predstavlja

sposobnost emitenta (u ovom slučaju države) da otplati dug. Tako, svaka suverena država koja želi da se zaduži na međunarodnom tržištu kapitala mora imati kreditni rejting. Što je kreditni rejting bolji, bolji su i uslovi kredita koji se nude državi. On je veoma važan i za potencijalne strane investitore koji na osnovu njega dobijaju svojevrsnu ocjenu ekonomije države u koju namjeravaju ulagati, što je važan podatak i za vladu te države kako bi mogla pravilno ocijeniti sadašnje stanje i poduzeti neophodne korake na njegovom unapređenju. Na kraju, kreditni rejting je u slučaju BiH neophodan. Naime, sada u svijetu postoji nekoliko finansijskih magazina koji objavljuju neformalne kreditne rejtinge i koji BiH daju jako loš rejting. Kako je naglasio guverner CBBiH Peter Nicholl, dobijanjem suverenog kreditnog rejtinga za BiH biće onemogućeno objavljivanje neprovjerenih i po BiH štetnih informacija. "Rejting je jako značajno sredstvo za finansijski marketing. Čak i relativno loš rejting biće bolji od onog kakav sada imamo. Većina takvih neformalnih rejtinga

dodijeljena je BiH na osnovu nedovoljnih i nepreciznih informacija i mislim da su jako loši", rekao je Nicholl.

U svijetu postoji oko 70 agencija koje se bave izradom kreditnog rejtinga, no tri se uzimaju kao najmjerodavnije: Standard & Poors, Moody's i Fitch. S obzirom da BiH do sada nije imala izrađen kreditni rejting, te da je ovo novi proces i za CBBiH, angažirana je kompanija Triple A iz Beča koja ima savjetodavnu ulogu u procesu dobijanja rejtinga. Agencija Moody's je izabrana na osnovu tendera na kojem je ponudila najpovoljnije finansijske uslove.

Nakon što je odabrana agencija koja će izraditi kreditni rejting BiH, u CBBiH je održan sastanak predstavnika državnih i entitetskih institucija, agencija i grupa koje će biti uključene u proces dobijanja kreditnog rejtinga. "Na sastanku su bili predstavnici Predsjedništva BiH, Vijeća ministara BiH, entitetskih vlada, kao i

državne i entitetskih agencija za statistiku. Osnovani smo radnu grupu koja će

Rejting BiH

Prilikom objavljivanja početka procesa dobijanja kreditnog rejtinga, guverner Nicholl je rekao kako očekuje da će BiH dobiti rejting B. "Jednostavno, ne postoji način da BiH dobije rejting A, ali uopšte ne očekujem i bio bih izuzetno razočaran kada bismo dobili rejting C", naglasio je guverner i dodao da dobijanje prvog rejtinga nije kraj procesa. "Kada dobijete prvi rejting, to nije kraj, uvijek postoji mogućnost da on bude popravljen, a taj prvi rejting indicira koje sve stvari moraju biti popravljene da bi i rejting bio popravljen", rekao je Nicholl.

pripremiti vrlo opsežne kvalitativne i kvantitativne podatke koji će biti predati kompaniji Moody's prije nego što njihova misija dođe u BiH", naglasio je guverner Nicholl.

Na kraju treba istaći da, uz BiH izuzetno mali broj zemalja u Evropi još uvijek nema izrađen kreditni rejting, a to su: Albanija, Bjelorusija, Srbija i Crna Gora i Makedonija. Jedina zemlja koja još nije pokrenula aktivnosti na dobijanju rejtinga je Albanija.

Načini ocjenjivanja rejtinga

Rejting se ocjenjuje slovnom ocjenom i to sa A, B ili C, s tim što u svakoj ocjeni postoje i različiti podnivoi, kao npr. AAA, AA ili samo A. Subjekti koji su ocjenjeni ocjenama koje počinju sa A ili B smatraju se pogodnim subjektima za investiranje. Najjači kreditni rejting, AAA, u Evropi imaju Austrija, Francuska i SR Njemačka. Ova ocjena označava najmanju vjerovatnost da dug neće biti vraćen. Ocjena od samo jednog slova A označava malu vjerovatnost da dug neće biti vraćen, ali je osjetljivost takve zem-

lje na promjene okolnosti veća od zemlje sa tri A ocjenom. Među zemljama koje imaju rejting A je i Slovenija. Ocjena BBB označava dobrog dužnika, malu vjerovatnost problema, ali bi promjene okolnosti mogle ugroziti vraćanje duga. Ocjene od BB i niže označavaju tzv. špekulativne kreditne rejtinge za zemlju i imaju ih Bugarska, Turska i Rumunija. Postoji također i ocjena koja se daje subjektima koji uopće ne vraćaju dug, a to je ocjena SD (*selective default*) i ima je Argentina.

OD NAREDNE GODINE

Jedinstveni registar bankarskih računa

Početkom naredne godine trebalo bi da bude uspostavljen jedinstveni registar bankarskih računa kakav postoji u većini zemalja. Jedinstveni registar bankarskih računa najviše će pomoći komercijalnim bankama, poreskoj upravi i policiji prilikom otkrivanja finansijskih struktura i transakcija koje kompanije i pojedinci mogu iskoristiti na nezakonit

način, kao što su izbjegavanje plaćanja poreza i pranje novca. Funkcionirao bi tako da banka, prilikom otvaranja računa i primjenom tzv. identifikacijskog poreskog broja, može provjeriti da li klijent u drugoj banci posjeduje račun koji je blokiran, a za koji nadležne institucije ne znaju. To će omogućiti poreskim vlastima, finansijskoj policiji i sudovima da

pronađu sve račune takvih klijenata i protiv njih poduzmu korake. U Centralnoj banci BiH (CBBiH) već je osnovan projektni tim koji na tome radi sa komercijalnim bankama. Odluku o tome ko će imati pristup jedinstvenom registru bankarskih računa donijeće Komitet za sprečavanje pranja novca koji već postoji, ali je poznato da neće biti javan.

Dobit CBBiH u prvih devet mjeseci veća od projicirane

Prema Financijskim izvještajima za devet mjeseci ove godine, Centralna banka BiH (CBBiH) ostvarila je neto dobit u iznosu od 28.239.721 KM, što je za 4,4 miliona KM ili 18,56 posto više u odnosu na projiciranu dobit. To je uticalo na povećanje kapitala i rezervi CBBiH koji su iznosili 206.572.202 KM. Zaključno sa 30. septembrom/rujnom 2003. godine, devizne rezerve iznosile su 2.530.276.152

KM i njihovo povećanje rezultat je primjene nove odluke o obaveznoj rezervi koja je stupila na snagu 1. juna/lipnja 2003. godine. Monetarna pasiva bila je 2.383.109.006 KM, a obaveze prema nerezidentima 1.088.883 KM. Slobodne devizne rezerve značajno su povećane u odnosu na kraj prošle godine i 30. septembra/rujna 2003. godine iznosile su 146.078.263 KM. Ukupna aktiva i pasiva

iznosile su 2.600.007.707 KM, dok su vrijednosni papiri i devizni depoziti trećih lica koja se drže kod inostranih banaka, a evidentirani su vanbilansno, iznosili 252.113.181 KM. Financijske izvještaje CBBiH za devet mjeseci ove godine usvojili su Uprava CBBiH na sjednici održanoj 23. oktobra/listopada, te Upravno vijeće na sjednici održanoj 29. oktobra/listopada.

SAOPĆENJA ZA JAVNOST

U SEPTEMBRU 1.590.884 TRANSAKCIJE RTGS I ŽIROKLIRINGA

U septembru/rujnu 2003. godine izvršeno je ukupno 1.590.884 transakcije RTGS-a (hitne i transakcije veće od 20.000 KM) i žirokliringa (transakcije manjih vrijednosti), ukupne vrijednosti 2,18 milijardi KM. Od toga, posredstvom RTGS sistema izvršeno je 28.676 transakcija vrijednosti 1,27 milijardi KM, te 1.562.208 transakcija žirokliringa, ukupne vrijednosti 915 miliona KM. Broj i vrijednost transakcija RTGS-a i žirokliringa u septembru/rujnu povećan je u odnosu na august/kolovoz 2003. godine, kada je izvršeno 1.459.208 transakcija RTGS-a i žirokliringa, ukupne vrijednosti 2,05 milijardi KM. Manji broj transakcija u augustu/kolovozu u odnosu na septembar/rujan 2003. godine bio je zbog godišnjih odmora, te je stoga riječ o sezonskim oscilacijama. U periodu od 1. januara/siječnja do 30. septembra/rujna 2003. godine, obavljeno je ukupno 12.950.954 transakcije RTGS-a i žirokliringa, čija je ukupna vrijednost 17,5 milijardi KM. U poređenju sa septembrom/rujnom 2001. godine, broj transakcija povećan je za 55,6 posto, a njihova vrijednost za 46,8 posto, dok je u odnosu na isti mjesec prošle godine, broj transakcija povećan za 14,6 posto, a vrijednost za devet posto. Tokom septembra/rujna 2003. godine, deset banaka je učestvovalo sa oko 69 posto u ukupnom broju transakcija RTGS-a i žirokliringa i sa oko 63 posto u vrijednosti svih transakcija, dok je 12 banaka učestvovalo sa manje od jedan posto. Na početku funkcioniranja, 2001. godine, u platni sistem je bilo uključeno 40 komercijalnih banaka. U međuvremenu je uključeno sedam, a isključeno 12 banaka, te je u platnom sistemu BiH sada ukupno 35 komercijalnih banaka.

OD IDUĆE GODINE IZVJEŠTAJI O VLADINIM FINANCIJAMA

U okviru nastojanja da unaprijedi makroekonomsku statistiku, Centralna banka BiH (CBBiH), od iduće godine, počće

objavljivati izvještaje o vladinim financijama za sve nivoe vlasti u BiH. To će omogućiti kvalitetniju makroekonomsku analizu i procjenu održivosti vladinih fiskalnih politika. Istovremeno će i javnost moći na razumljiviji način pratiti razvoj situacije u fiskalnoj sferi. Stoga je u posjeti BiH boravila ekspertna misija Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) koja je radila na uspostavi najnovijih međunarodnih standarda za prikupljanje i obradu fiskalne statistike. Tokom posjete, misija je održala sastanke sa predstavnicima ministarstva financija BiH i oba entiteta, te statističkih institucija koji su podržali uspostavu statistike vladinih financija. U diskusijama su sagledani problemi u prikupljanju podataka i uvođenju modernih klasifikacija i dogovoreni načini na koji će ministarstva dostavljati podatke u CBBiH. Značajnu pomoć ovom projektu pružice Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID), koja će omogućiti elektronsko uvezivanje i preuzimanje podataka iz trezorskog sistema. CBBiH je organizirala i dvodnevni stručni seminar o prikupljanju statistike vladinih financija tokom kojeg su predstavnici ministarstva financija BiH i oba bh. entiteta, statističkih institucija i CBBiH upoznati sa međunarodnim standardima za prikupljanje i distribuiranje fiskalnih statistika, koje je MMF revidirao 2001. godine.

ANKETA O STRANIM INVESTICIJAMA

Centralna banka BiH (CBBiH) počinje provedbu opsežne ankete o stranim investicijama u BiH, koju će realizirati njen Odjel za ekonomska istraživanja i statistiku. Postojeći podaci nisu adekvatni, jer ne obuhvataju sve strane investicije i ne slijede međunarodne standarde, te tako nisu uporedivi sa drugim zemljama. Također, ne postoje ni podaci o našim investicijama u inostranstvu, niti o pozajmljivanjima domaćih preduzeća iz inostranstva. Tačni podaci o stranim investicijama su od ključne važnosti za sagledavanje ukupnog stanja u bh. ekonomiji i za formuliranje ekonomskih politika. Preciznije mjerenje

stranih investicija je naročito važno za platni bilans zemlje s aspekta financiranja deficita tekućeg računa, ali i za privlačenje novih investicija. Ovo je prvo ovakvo istraživanje u BiH u skladu sa međunarodnom metodologijom, a koje se redovno provodi u većini drugih zemalja. Za provođenje ove ankete CBBiH je dobila podršku nadležnih državnih i entitetskih ministara. Anketa će obuhvatiti skoro 1.000 preduzeća i komercijalnih banaka u BiH koji bi mogli imati direktne strane investicije. Guverner CBBiH **Peter Nicholl** poziva sva preduzeća da blagovremeno i što tačnije popune obrasce koji će im biti dostavljeni, te ih uvjerava da će dostavljeni podaci biti povjerljivi i korišteni isključivo u statističke svrhe. Rezultati ankete biće poznati krajem ove godine.

PODACI CBBiH O ŠTEDNJI GRAĐANA

Štednja građana u komercijalnim bankama u BiH, zaključno sa 30. septembrom/rujnom 2003. godine, iznosila je 1,8 milijardi KM, što predstavlja povećanje od 11,1 posto u odnosu na kraj 2002. godine. Povećanje nivoa štednje građana kod komercijalnih banaka pokazuje da povjerenje građana u bankarski sektor sve više jača, a važan razlog bio je uspostavljanje Agencije za osiguranje depozita BiH koja je obavezna osigurati i, u slučaju prestanka rada banke članice, isplatiti depozite u iznosu do 5.000 KM. Podaci Centralne banke BiH (CBBiH) koji su prikupljeni u skladu sa metodologijom Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) pokazuju da od ukupnih depozita stanovništva, depoziti u stranoj valuti iznose oko 1,3 milijarde KM ili 73,5 posto, a depoziti u domaćoj valuti oko 500 miliona KM ili 26,5 posto. U pogledu ročnosti, oročeni i štedni depoziti iznose oko 950 miliona KM ili 52,8 posto, a depoziti po viđenju oko 850 miliona KM ili 47,2 posto. Od 1,8 milijardi depozita stanovništva, oko 80 posto depozita je koncentrisano u osam komercijalnih banaka u BiH.

CBBiH nastavlja obrazovati svoje kadrove

Ekonomista II u Službi za statistiku monetarnog i finansijskog sektora **Dragana Burić** boravi u Washingtonu, gdje se od 6. oktobra/listopada do 7. novembra/strudenog održava seminar o temi "*Monetarna i finansijska statistika*", čiji je organizator Međunarodni monetarni fond (MMF). Ekonomski analitičar u Odjeljenju za ekonomska istraživanja **Sandra Hlivnjak** prisustvovala je seminaru čiji je naziv bio "*Financijsko programiranje i politike*". Seminar je održan od 13. do 17. oktobra/listopada u Beču. Ekonomista I u Službi Front Officea u Odjeljenju za bankarstvo mr. **Emina Brodlija** pohađala je seminar o strateškim odlukama u upravljanju rezervama. Seminar je organizirala Banka Engleske. Banka Francuske organizirala je seminar o internoj reviziji u centralnoj banci. Održan je od 20. do 24. oktobra/listopada u Marne lla Valle, a prisustvovala mu je glavna kontrolorka u Uredu glavnog kontrolora CBBiH **Jasmina Halibegović**. Trodnevnom seminaru o temi "*Upravljanje rizikom deviznih rezervi*", koji je održan u Amsterdamu u organizaciji Banke Holandije, prisustvovala je **Vasilija Arapović**, rukovodilac Odjeljenja za monitoring i analize. Stručnjak za računarsku mrežu u Odjeljenju za informacionu tehnologiju mr. **Kemal Hajdarević** i server za hardver u ovom odjeljenju **Jasmir Čeman** pohađaju seminar u Sarajevu čija je tema održavanje računarske mreže. U Sarajevu je 10. i 11. oktobra/listopada organiziran seminar pod nazivom "*Globalizacija i*

politička ekonomija razvoja u tranzicijskim ekonomijama: od tranzicije do razvoja". U radu ovog seminara učestvovali su rukovodilac Odjeljenja za statistiku **Amir Hadžiomerić**, te ekonomski analitičari u Odjeljenju za ekonomska istraživanja **Nebojša Nastić** i **Sandra Hlivnjak**. Organizator je bio Centar za međunarodnu saradnju pri Ekonomskom fakultetu u Sarajevu. Seminaru o bankarstvu i superviziji u Sloveniji, koji je održan od 27. do 30. oktobra/listopada u Ljubljani, prisustvovala su **Ljiljana Marijanović**, koordinator za bankovnu superviziju u Uredu guvernera CBBiH i **Renata Barić**, prevodilac u Uredu guvernera CBBiH. **Ljiljana Marijanović** prisustvovala je i seminaru o bankovnoj superviziji, koji je u organizaciji Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) od 20. do 23. oktobra/listopada održan u Banjoj Luci. Administrativni asistenti **Danijela Golijanin**, **Marijana Kovačević**, **Sanja Markotić** i **Azra Ajanović** boravile su u Bolu na Braču, gdje je od 13. do 18. oktobra, u organizaciji Andragošskog centra iz Zagreba, održan seminar o komunikacijskim vještinama. Za službenike odgovarajućih službi CBBiH, predstavnike ministarstava financija BiH, oba entiteta, Distrikta Brčko koji su izvor za statistiku vladinih financija, te predstavnike statističkih zavoda na državnom i entitetskom nivou, Odjeljenje za statistiku CBBiH priredilo je seminar o statistici vladinih financija. Seminar je održan 6. i 7. oktobra/listopada u Sarajevu.

Poziv uposlenim za korištenje godišnjeg odmora

S obzirom na to da se kalendarska godina bliži kraju, Služba za kadrovske poslove Centralne banke BiH (CBBiH) podsjeća službenike koji do sada nisu koristili godišnji odmor za 2003. godinu da to učine najkasnije do 31. decembra/prosinca 2003. godine. Ukoliko do 31. decembra/prosinca službenici ne počnu koristiti cijeli ili dio godišnjeg odmora za tekuću godinu, doći će u situaciju da izgube pravo na godišnji odmor za ovu godinu. Službenik-pripravnik u Odjeljenju za monitoring i analize **Maša Čengić**, počela je raditi 1. oktobra/listopada nakon što joj je isteklo neplaćeno odsustvo. U skladu sa ranije donesenim programom obuke pripravnika, proći će obuku kroz ostale organizacione jedinice CBBiH. Po završetku obuke i isteku pripravnčkog staža polagaće pripravnčki ispit pred Ispitnom komisijom. CBBiH u toku oktobra/listopada nije primila nijednog službenika, niti je bilo službenika koji su napsutili CBBiH. Također, nije bilo raspoređivanja službenika na druga radna mjesta. U CBBiH su uposlena 264 službenika, od kojih je 260 u radnom odnosu na neodređeno, a četiri službenika u radnom odnosu na određeno vrijeme. Od 260 službenika na neodređeno vrijeme, jedan je u svojstvu pripravnika.

**Uposlenicima CBBiH
čestitamo predstojeći
vjerski blagdan**

VIJESTI IZ GLAVNIH JEDINICA I FILIJALA

GJ SARAJEVO

Obračun obavezne rezerve za 29. period, od 11. do 20. oktobra/listopada 2003. godine, izvršen je prema stopi od 1,99 posto i ukupna naknada bankama iznosila je 226.189,00 KM. Osnovica za obračun obavezne rezerve povećana je za deset posto u odnosu na prethodni obračunski period, tako da iznosi 3.081.452.068 KM. Za isti procenat po većano je i prosječno stanje na računima rezervi, koje iznosi 409.186.172 KM, te banke na računima rezervi imaju 255.113.569 KM više nego što je obaveza. Razlog ovog povećanja je naknada koju Centralna banka BiH (CBBiH) isplaćuje bankama. U toku oktobra/listopada nastavljeno je povećanje prodaje KM bankama. Do 28. oktobra/listopada prodato je 71.498.141,87 KM, a kupljeno 12.679.150,00 KM, što znači da je pozitivan efekat kupoprodaje iznosio 58.818.991,87 KM. Prodaja i kupovina KM varirala je tokom 2003. godine. Najveći pozitivan efekat kupoprodaje bio je u martu/ožujku i iznosio je 86.198.180,85 KM, dok je najveći nega-

tivni efekat bio u januaru/siječnju kada je iznosio 189.413.154,41 KM. Razlozi ovih oscilacija ogledaju se u tome što banke veću kupovinu KM obavljaju u mjesecu isteka kvartala, a veću prodaju u prvom mjesecu početka kvartala kako bi se prilagodile propisima Agencije za bankarstvo koji se odnose na rizičnost aktive. Od početka godine ukupan efekat kupoprodaje je pozitivan i iznosi 153.467.241,00 KM.

GJ MOSTAR

Na nivou Glavne jedinice (GJ) Mostar u septembru/rujnu obrađeno je ukupno 135.384 transakcija, od čega 132.920 transakcija žirokliringa i 2.464 transakcije RTGS-a.

GBRS BANJA LUKA

U oktobru/listopadu, Služba za trezorske poslove obavila je 290 gotovinskih transakcija. Primljeno je više od 2.100.000 komada novčanica i skoro 300.000 komada kovanog novca. Ekspertizom je obuhvaćeno 40 predmeta koji se odnose na novčanice za koje se osnovano sumnja da su falsifici-

rane. Svi poslovi i zadaci likvidature i trezora su uspješno realizirani.

FILIJALA PALE

Prosječan saldo računa rezervi komercijalnih banaka u odnosu na prethodni mjesec povećan je za 2,2 posto. Prosječan broj prodaje KM u oktobru/listopadu u odnosu na prethodni mjesec opao je za 2,7 posto, dok je prosječan broj kupovine KM povećan za 23,6 posto. Pozitivan saldo prodaje i kupovine KM na nivou Filijale Pale u odnosu na prethodni mjesec povećan je za 1,6 posto.

FILIJALA BRCKO

U oktobru/listopadu povećana je vrijednost ulaza KM i eura u odnosu na prethodni mjesec. Tako je zabilježeno povećanje vrijednosti KM za 12,86 posto, a eura za 21,76 posto. Rukovodilac Filijale Brčko **Mirzeta Arnautović** prisustvovala je seminaru u Brčkom o temi "Provedba Zakona o sprečavanju pranja novca u Brčko Distriktu BiH", koji je organizirala Poreska uprava Brčko Distrikta BiH.

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Mjesečni bilans stanja (privremeni) od 30. septembra/rujna 2003.
Objašnjenja

Mjesečni bilans stanja se izdaje da bi se obezbijedile informacije o radu Centralne banke Bosne i Hercegovine prema pravilu currency boarda i da bi se ponudile posebne informacije koje zahtjeva Zakon o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine.

Neke posebne karakteristike bilansa stanja od 30. septembra/rujna su:

Na dan 30. septembra/rujna Banka je zadovoljila obaveze pravila currency boarda kako to navodi član 31. Zakona. Stanje neto strane aktive prevazilazi njenu monetarnu pasivu u konvertibilnim markama (KM) za 146.078.263 KM. Ovo je prikazano u stavki neto devizna aktiva minus monetarna pasiva.

Devizna aktiva je sačinjena uglavnom od depozita koji se drže kod ino-banaka.

Bilans stanja također prikazuje kompoziciju držanja valuta tako što ih diferencira u EUR i ostale valute.

Bančini devizni depoziti donose prihod od kamata za Banku.

Monetarna pasiva je u najvećem obimu predstavljala obavezu Banke za KM novac u opticaju (1.686.090.427 KM) i rezervne depozite rezidentnih banaka (665.000.501 KM).

Kapital i rezerve odražavaju početni kapital i rezerve, dionice i akumulirane dobiti Banke od početka njenog rada 11. augusta/kolovoza 1997.

Kao depozitar za članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u, Banka iskazuje u bilansu stanja MMF-ove račune 1 i 2 kao stranu pasivu, i čuva vrijednosne papire Vlade Bosne i Hercegovine vezane za članstvo. Istovremeno djelujući i kao fiskalni agent u ime Vlade u njenim odnosima sa MMF-om, Banka evidentira sredstva i obaveze Vlade vezane za članstvo na povjerilačkim računima odvojenim od bilansa stanja.

Konsolidacijom svih računa vezanim za članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u izračunava se obaveza kao neto članska pozicija od 237.012.277 KM.

Banka, također, vodi određene račune stranih valuta u smislu sporazuma između Vlade Bosne i Hercegovine i stranih vlada i finansijskih organizacija, kao i devizne račune državnih institucija i agencija za koje Banka djeluje kao agent. Kako ovi računi nisu niti aktiva niti pasiva CBBiH, oni nisu uključeni u gore navedeni bilans stanja. Ukupni iznos sredstava koja se drže na ovim računima je bio 252.113.181 KM.

Dalji upiti koji se tiču Mjesečnog bilansa stanja mogu se uputiti Odjeljenju za računovodstvo i finansije u Sarajevu na tel. (33) 27 81 19, fax. (33) 27 82 94. Predstavnici medija mogu se obratiti Službi za odnose s javnošću na tel. (33) 27 81 23, fax. (33) 27 82 96.

Centralna banka Bosne i Hercegovine je neovisna monetarna institucija BiH i nema nikakvih organizacijskih veza sa bilo kojom poslovnom bankom.

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Mjesečni bilans stanja (privremeni) od 30. septembra/rujna 2003.
(iznosi u KM ekvivalentima)

AKTIVA		Ukupan iznos	EUR	Ostale valute
1	Devizna aktiva	2.530.276.152	2.519.424.447	10.851.705
1.1	Gotovina	30.661.821	30.632.940	28.881
1.2	Kratkoročni depoziti	2.490.409.974	2.488.791.507	1.618.467
1.3	SDR u MMF-u	9.204.357	0	9.204.357
2	Ostala aktiva	69.731.555		
UKUPNA AKTIVA (1 + 2)		2.600.007.707		

PASIVA		Ukupan iznos
3	Monetarna pasiva	2.383.109.006
3.1	Valuta u opticaju	1.686.090.427
3.2	Kreditni bilans rezidentnih banaka	665.000.501
3.3	Kreditni bilans ostalih rezidenata	32.018.078
4	Obaveze prema nerezidentima	1.088.883
5	Ostala pasiva	9.237.616
6	Kapital i rezerve	206.572.202
UKUPNA PASIVA (3+4+5+6)		2.600.007.707

Neto devizna aktiva minus monetarna pasiva (1 - 3 - 4)	146.078.263
--	-------------

Jasmina Halilbegović
Glavni kontrolor

P. W. Nichol
Guverner
Sarajevo (datum) 22. 10. 2003.